

ARVIOINTIKERTOMUKSEN ESITTELY 29.6.2023 VALTUUSTOSSA

Arvoisa puheenjohtaja, valtuutetut ja muut kuulijat. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana tehtävänäni on esitellä vuoden 2022 arviointikertomuksen keskeistä sisältöä ja tarkastuslautakunnan tekemiä huomioita. Tarkastuslautakunta on laatimansa arviointisuunnitelman ja työohjelman mukaisesti kuullut toiminnasta vastaavia viranhaltijoita, henkilöstöä ja tutustunut toimintoihin koskeviin vertailutietoihin. Lisäksi tarkastuslautakunta on vuonna 2022 perehtynyt kahden kaupungin tytäryhtiön toimintaan yhteistyössä tytäryhtiöiden kanssa.

Vuosi 2022 oli monin tavoin haasteellinen. Koronapandemia ja siitä johtuvat rajoitukset vaikuttivat yhä kaupungin toimintaan ja talouteen. Helmikuun lopulla alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan toi mukanaan geopoliittisen epävarmuuden ja sen myötä esimerkiksi Raahen seutukunnan taloudelle ja työllisyydelle tärkeä Hankikivi 1- hanke kaatui.

Haasteista huolimatta Raahen kaupungissa onnistuttiin monessa asiassa ja nostan tässä nyt esille muutamia niistä. Kaupungin taloudelle tärkeä tasapainottamissuunnitelma vuosille 2023–2030, uusi kaupunkistrategia vuosille 2023-2027 ja strateginen maankäytönsuunnitelma seuraavalle neljälle vuodelle hyväksyttiin valtuustossa.

Kaavoituksessa ja maankäytössä tonttitarjonta oli määrällisesti riittävää kysyntään nähden, joskin suurten teollisuustonttien kysyntään ei kyetty täysin vastaamaan. Yrityksiä perustettiin kaupungissamme enemmän kuin niitä lakkautettiin. Koulutuksessa panostettiin korkea-asteen koulutukseen ja tutkimukseen ja hankeyhteistyötä vietin eteenpäin.

Raahen kaupunki myös verkostoitui aktiivisesti niin seudullisesti kuin moniammatillisesti. Osallistuva budjetointi otettiin käyttöön varaten tälle 30 000 euron määrärahan. Näin kaupungin asukkailla on ollut mahdollisuus osallistua yhteisiä verovaroja koskevaan päätöksentekoon.

Tarkastuslautakunta keskittyi arviointikertomuksessa kaupungin tytäryhtiöistä Raahen Satama Oy:n ja Raahen Vesi Oy:n toimintaan. Molemmat tytäryhtiöt saavuttivat asettamansa toiminnalliset ja taloudelliset sekä omistajan asettamat tavoitteet.

Tarkastuslautakunta nostaa arviointikertomuksessaan esille myös huolenaiheita. Yksi huolenaihe on kaupungin veto-, pito- ja elinvoima. Vuoden 2022 seutukuntien vetovoimatutkimuksessa Raahe oli ulkoisessa vetovoimaindeksissä kymmenen kärjessä, mutta Raahen elinvoimaindeksi ja sisäinen vetovoimaindeksi laskivat selvästi.

Asukasluku jatkoi laskuaan kymmenettä vuotta peräkkäin. Vaikka strategian mukaiset toimenpidetavoitteet toteutuivat, ne eivät tuottaneet toivottua tulosta. Vuonna 2022 asukasmäärä väheni 187 asukkaalla, mikä on samalla määrällisesti eniten koko maakunnassa. Suunta on huolestuttava, sillä asukasluvun lasku pienentää verotuloja ja lapsimäärän lasku muun muassa valtionosuuksien määrää.

Kaupungin tilikauden tulos oli tappiollinen ja aiempien vuosien ylijäämä pieneni. Alijäämä johtui suurimmaksi osaksi talousarvion ylittäneestä Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän kuntien maksuosuuksista, mutta myös sijoitusarvopaperien arvomuutoksista ja tulevaisuuslautakunnan talousarvion ylityksistä.

Vaikka verotulot ja valtionosuudet kasvoivat, ne eivät kasvaneet riittävästi toimintakuluihin nähden. Kaupunkikonsernin lainamäärä oli asukasta kohden lähes puolta korkeampi kuin valtakunnallinen keskiarvo. Siksi suunnitelma konsernin lainamäärän hallinnasta on tärkeä saada toteutumaan. Muita tärkeitä ohjeita ja suunnitelmia, jotka tulisi saattaa valmiiksi, ovat muun muassa hankintastrategia ja pienhankintaohjeet sekä viestintäsuunnitelma johtamiseen ja omistajaohjaukseen.

Tarkastuslautakunnalla on seuraavia toimenpide-ehdotuksia. Tarkastuslautakunta painottaa talouden tasapainottamissuunnitelman ja kaupunkistrategian täytäntöönpanemista välttämättömänä, jotta kaupungin talouden tervehtyttämistä voidaan pitää realistisena. Talouden pidemmän aikavälin suunnittelussa on myös syytä kiinnittää huomiota kaupunkikonsernin lainakannan mukanaan tuomiin korkoriskeihin.

Tarkastuslautakunta suosittelee kaupunkikonsernin konsernirakenteen ja omistajapolitiikan kokonaisvaltaista tarkastelua päällekkäisten toimintojen välttämiseksi ja toiminnan tehokkuuden kasvattamiseksi. Erityisesti infrastruktuurista vastuussa olevien tytäryhtiöiden välistä sekä kaupungin ja tytäryhtiöiden välistä informaationkulkua on lisättävä entisestään samalla alueella olevien projektien optimoimiseksi.

Tarkastuslautakunta esittää Raahen Vesi Oy:n osalta asetettujen osinkovaatimusten uudelleentarkastelua. Yhtiöllä on tulevaisuudessa välttämättömiä investointi- ja saneeraushankkeita, joilla on vaikutusta yhtiön käytettävissä oleviin rahavaroihin.

Tarkastuslautakunta esittää toimielinten kiinnittävän huomiota vuosittain määriteltyjen tavoitteiden konkretiaan ja mitattavuuteen. Tavoitteiden asettamisessa ei tulisi lähteä liikkeelle niiden helposta saavuttamisesta, vaan tavoitteet tulisi asettaa sopivassa määrin haasteellisiksi ja tavoitteiden saavuttamista määrittävät mittarit riittävän selkeiksi.

Kokonaisuudessaan tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa ovat pääosin toteutuneet ja toiminta on järjestetty pääosin tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tilintarkastusyhteisö on antanut tilintarkastuskertomuksen tilikaudelta 1.1-31.12.2022, jossa se toteaa kaupungin hallintoa hoidetun lain ja valtuuston päätösten mukaisesti, kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestetyn asianmukaisesti ja valtiosuoksien perusteista annettujen tietojen olevan oikeita.

Lisäksi tilintarkastusyhteisö toteaa, että kaupungin tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitalinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti ja tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta. Tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastusyhteisö esittää tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltaan tilikaudelta.

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja Tiina Hanhikorpi